

Gróf Zichy István huszárezredének kérdéséhez.

Schneider Miklós a Hadtörténelmi Közlemények múlt évi kötetében¹ foglalkozik ezzel az ezreddel és azt írja, hogy: „a zentai csata hadirendjében gróf Zichy István huszárezrede nincs megemlítve. Ellenben a balszárnyat vezető Vaudémont herceg hadtestében, a szélső balszárnyon szerepel tizenegy lovasszázad, megnevezés nélkül s ez az ezred, mint alábbi táblázat mutatja, éppen tizenegy századból állt. Az ezred létszámát kimutató táblázat a zentai csata után készült. Az ezredparancsnok Andrassy Pál írta alá. . . “

Schneider Miklós sejtését eddig publikálatlan adattal igazolhatjuk, de szabadjon előbb az ezred felállítójáról pár szóval megemlékeznünk. Ez ifjabbik gr. Zichy István volt (sz. 1647, megh. 1700 máj. 4.), ki gróf Esterházy Jánosnak 1692-ben bekövetkezett halála után jutott a győri vicegenerálisságba; addig ugyanott substitutus vicegenerális volt.² Ez a Zichy István legnevezetesebb hadi tettét 1690-ben vitte végbe, mikor Kanizsa várát, gr. Batthyány Ádám országos főkapitánnyal együtt megadásra kényszerítette. Ezért, búcsúztatójának szavai szerint, Lipót királynak „aranyban gyémántban foglaltatott drága képével, mezei főstrázsa mestergenerálissággal” lett megjutalmazva.³ Ifjabbik Zichy István második fia volt öregbik Zichy Istvánnak, ki fiatalkorán jőhírű végi vitéz, győri főhadnagy, utóbb tatai főkapitány. míg végül 1646-tól Győr várának és a győri végeknek vicegenerálisa volt. A vitézi élettől ugyan búcsút kellett vennie, mikor a király 1655-ben kamaraelnökké nevezte ki, de azért vicegenerálisi rangjáról csak 1680-ban mondott le.⁴ Talán nem

¹ H. K. XXXIV., 504—505.

² Gr. Esterházy János, Az Esterházy család. Budapest. 1901. 181—182.; Századok, 1872. 248.; Búcsúztatója: Erdemes ligeteknek..., M. Nemz. Múzeum könyvt., R. M. K. I. 1565a.; Sírfelírása: Laurentius Károlyi, Speculum Jauriensis Ecclesiae, Győr. 1747. 7.

³ Erdemes ligeteknek..., 25, 30.

⁴ Gr. Z. I.-nak és fiainak tisztségeire vonatkozó adatok a Zichy család szélyi levéltárának 59. fasciculusában, öregb. gr. Z. I.-ra még: grófi diplomája, kelt 1679. aug. 21., szélyi lvt. fasc. 41:5.; Búcsúztatója: Az szörnű halálnak..., M. Nemz. Múz. könyvt. R. M. K. I. 1448.

érdektelen a várkapitányságok kérdésének megvilágítására, ha megemlítem, hogy öregbik Zichy István atyja Zichy Pál is győri vicegenerális volt, legkésőbb 1628-tól fogva 1638-ban bekövetkezett haláláig.⁵ Zichy Pál halála után Körtvélyessy István örökölte ezt a tisztséget, ki anyja, Zichy Erzsébet révén Pálnak unokaöccse volt.⁶ Ezután szarvaskendi Sibrik Pál lett győri vicegenerális, ki másodfokú unokatestvére volt Zichy Istvánnak,⁷ aki aztán az ő helyére lett kinevezve. Öregbik Zichy István első fia Pál, győri substitutus vicegenerális volt, mikor 1684 júniusában elesett.⁸

Ezt az állást azután öccse, István, kinek ezredére még visszatérünk, örökölte.⁹ Meg kell még jegyezni, hogy ezekben, az egy atyafiságon belül történt kinevezésekben, nem kell valami családi protekció túltengését sejtenuünk; az említett vicegenerálisok és substitutusok mind a lányágra szállt némai Kolos és varsányi Jósa vagyron örökösei közé tartoztak.¹⁰ Ezeknek az osztályos birtokoknak tekintélyes része Győr körül vagy annak közelében feküdt és a végváraknak folytonosan nehézséggel küzdő ellátása szempontjából nagyon hasznos lehetett, ha a parancsnokok vagy főtisztek egyúttal a vidék nagyobb birtokosaiból kerültek ki.

Ezen hosszas elkalandozás után, most már térjünk vissza tárgyunkra. Gróf Zichy Ádámnak, öregbik Zichy István harmadik fiának, 1686-tól 1701-ig vezetett feljegyzései között, ezt olvassuk 1697 Szeptember 14-i dátum alatt: Gyöt Bécsben Vaudemont Hercegh ki hozta hírét, hogy a' Török Császárt a' Tisza Duna közt hadával együt kegyetlenül meghverték, 72 ágyuit és minden Taborat elnyervén, Prinz Eugenius Sabaudiay Hercegh, azon a' Harcon jelen völtak Gröff Zichy István és László. amellet Andrassy Pál Eöcscm uraim.¹¹ Miután már a Schneider Miklóstól közölt kimutatásból tudjuk, hogy Zichy István ezredének Andrassy Pál volt a parancsnoka, Zichy László pedig az ezred nyolcadik századáié, semmi kétségünk sem lehet abban, hogy ez a huszárezred vett részt, a szélső balszárnyon a zentai csatában. Báró Andrassy Pál, br. Andrassy Miklósnak és Zichy

⁵ *Zsélyi lvt.* fasc. 9:49.: Az szörnyü halálnak... 28.

⁶ Körtvélyessy I. sírfelírása: L. Károlyi i. m. 8.

⁷ *Magy. Tört. Tár.* VII, 54. 114. (mindkét adat ugyanazon eseményre vonatkozik. Sibrik P. v.-generálisi címét a győrmegyei sérelmi jegyzőkönyv felvételének évében, 1642-ben viselhette).

⁸ Sírfelírása: L. Károlyi i. m. 6.

⁹ *Századok:* 1872, 248.

¹⁰ A Kolos és Jósa örökösök rokonsági viszonyai: zsélyi lvt. fasc. 9, 22, 23.: gr. Esterházy János is Kolos—Jósa leszármazó és örökös volt, v. ö. gr. Esterházy J. i. m. 179, 28. jegyz.

¹¹ *Raplatura domestica C:* Ádami Zichy ab A: 1686. usq. ad. A. 1701. Egy kötet lapsz. nélkül. (*Zsélyi lvt.* D. p. 329. f. 39 et H. No. 6)

Klárának, öregbik Zichy István leányának fia és így az ezredtulajdonosnak unokaöccse volt. Zichy László, az ezredtulajdonos fia, később gr. Forgách Simon huszárezredében volt alezredes,¹² 1703 március elején a Rajna melletti harcokban halálos sebet kapott és március 15-én halt meg Wolfachban, egy badeni városkában. A Zichy Ádám feljegyzésében említett István, nyilván maga a vicegenerális lesz, a szöveg „öcsém“ jelzője így csak a másik két személyre vonatkoznék. Ezt a kérdést azért kellett felvetnünk, mert Ádámnak István nevű öccse is volt, az 1684-ben elesett Pálnak fia. Ez, Ádámnak 1697 december 11-i feljegyzése szerint. „Darmstat lovas Regimentyében“ volt kapitány.

A Schneider Miklóstól közölt kimutatás szerint, a hetedik század parancsnoka Horváth Ferenc volt. Zichy Ádám feljegyzései közt 1694. december 30. alatt ezt találjuk: „Horváth Ferenc a' lovászmester, ki lövén Jancsár Puskamot eszve szakadozot kezében.“ Nagyon valószínűnek látszik, hogy ez ugyanaz a személy, mint a három évvel utóbbi századparancsnok.

Befejezésül, mint a zentai csatát előkészítő csatározásokra és a magyar csajkások történetére vonatkozó adatot, még Zichy Ádámnak 1697 szeptember 10-i feljegyzését idézzük: „vettem Groff Zichy Imre Eöcsém uram levelét, kiben tudósít, hogy a' maga alatta való Saikaival 21. Augusti sokat ellenkezet 20. Török Fregattával“. Zichy Imre, később Árva megye főispánja, az 1684-ben elesett Pálnak első fia volt.

Gróf Zichy István.

¹² *Gr. Károlyi család oklevéltára*, V, 5.

¹³ *Zsélyi lott*: fasc. 45:25.